

18 EYLÜL 1948

**BAŞBAKAN ŞEKER FABRİKASI KURULAMADIĞI VE
İTHALAT YAPILAMADIĞI İÇİN**

% 60 ORANINDA ZAM YAPILDIĞINI AÇIKLIYOR

Ankara, 18 (A.A.) Başbakan Hasan Saka Anadolu Ajansına aşağıdaki beyanatta bulunmuştur.

*Bir taraftan dahili istihsal ile istihlâkimiz arasında bir ahenk ve muvazene sağlamayı ve diğer taraftan milli savunmamızın devam edegelen fevkalâde masraflarını karşılamayı imkân altına almak üzere hükûmet, yeni şeker istihsal kampanyasının henüz başladığı şu sırada cari şeker fiyatlarına **bir miktar zam** kararını almak zorunda kalmıştır.*

Konunun her yönden aydınlanabilmesi için yurtdaşlarımıza aşağıdaki izahatın ve rakamların arz ve iblâğında lüzum ve fayda bulmaktayım.

*İkinci dünya harbinden evvel memleketimizdeki şeker istihlâki ortalama olarak 80 bin ton ile 100 bin ton arasında temevvüç etmekte (dalgalanıyordu) idi. Bunun çoğunu dahilde kendi fabrikalarımız istihsal ile karşılamakta ve bakiyesini hariçten getirebilmekte idik. Harbin devam ettiği müddet zarfında da bir yandan fabrikalarımızın azami verimle çalışmaları ve öte yandan gelir temini zaruretleriyle **müterafik olarak harekete getirilen fiyat mekanizmasıyle** ¹ ihtiyacımızı, kemiyet bakımından hakiki sıkıntı ifade edecek bir durum hasıl olmadan, dahili istihsal ile karşılamak mümkün olabildi. Ancak 1947 yılında istihlâk edilen şeker miktarı, mümasil maddelerin fiyat seviyesi içinde şeker fiyatlarının müstehlik lehine arzettiği nisbî düşüklüğün de tesiri ile, birdenbire bir evvelki yılın 85 bin tonu yerine 150 bin tona kadar yükseldi ve böylece evvelki senelerden müdevver şeker stoklarımız erimiş bulundu. Bu miktar, kolaylıkla anlaşılacağı üzere normal yıllara ait istihlâkin ve müesses fabrikalarımızın istihsal kapasitelerinin bir buçuk mislini aşan bir had ifade eylemektedir.*

İçinde bulunduğumuz 1948 yılına gelince: mayıs ayına kadar vukubulan 4 aylık satışlarımız 50 bin tona yaklaştı. Gerek bu satış temposu ve gerekse mayıs ayının ilk on beş günü içinde, türlü sebeplerle, daha mütezayit bir seyir gösteren satış hacmi bizi yeni istihsal kampanyasının başlangıç tarihi sayılabilecek olan eylül ayı başına kadar, 1947 yılı vasatı aylık

¹ Şeker fiyatları 30 kuruştan 500 kuruşa yükseltilmiştir

*istihlâkini aşmamayı hedef tutan, bazı takyidi tedbirler almaya sevkemiş bulundu. Buna rağmen sekiz aylık devre zarfındaki şeker satışları 94 bin ton civarında olmuştur. Eylül başından beri alınan 17 günlük siparişler de hesaba katılırsa bu miktar halen 105 bin tonu aşmıştır. Şu hale göre sene sonuna kadar 160 bin tonu da geçecek olan bir satış ve istihlâk hacmini kabul etmek lâzımdır. Halbuki yeni istihsal devresi içinde istihsalimizin şimdiye kadar hiç bir yıl erişilmemiş seviyeye çıkararak 100 bin tonu aşacağı umulmakta olmasına rağmen bu miktarın gelecek **1949 yılı eylülüne kadar istihlâkimizi karşılayamayacağı ve elli altmış bin tonluk bir açık ile karşı karşıya bulunacağımız meydandadır.***

Hemen arz etmeliyim ki vatandaşlarımızın daha fazla şeker yemesini sevindirici bir olay olarak kabul etmek tabiidir. İstihsalimizi kısa bir devrede sarfiyatı karşılayacak bir seviyeye ulaştırmak imkânları elde edilebilse veya az fedakârlıkla hariçten şeker temin etmek mümkün olsaydı istihlâkin daha fazla artmasını da temenni ve teşvik etmek yerinde olurdu.

Ne çare ki yeni fabrikalar kurulması, herkesçe bilindiği gibi maddi imkânlarla ve zamana ihtiyaç gösteren ve bin bir mübrem ihtiyaçlar arasında mütalâa edilmesi lâzım gelen bir iştir. Hariçten getirmek ise dış tediye müvazenesiyle ilgili ve döviz durumumuzun imkânlarıyla mukayyettir.

Dahili istihsalini arttırması emrinde şimdilik sizlere söyleyebileceğim Adapazarında 15 bin tonluk bir şeker fabrikası kurulmasını sağlayacak imkânları tahakkuk ettirmek yolunda olduğumuzdur. Bunu diğer fabrikaların takip etmesi ve böylece istihlâkin kendi istihlâkimizle temin edilmesi de hedeflerimiz arasındadır.

Hariçten şeker ithali mevzuunda yukarıdaki izahatime eklenebilecek noktalar da şunlardır:

Bu yıl hariçten ithal etmek zorunda kaldığımız 30 bin ton şeker için 3 milyon 238 bin Dolar ve 330 bin Sterling ödedik. ²

*Kendi ihtiyaçlarını ölçülü tutarak bize dolar mukabili şeker satışı yapıldığı bir vakıadır. Bütün bu malûmatın ışığı altında durumu 1949 yılı bütçe müzakereleri vesilesiyle bir kere daha mütalâa eden hükûmet, her vatandaş tarafından müsavi miktarda istihlâk edilmeyen şekerin tevzi sistemindeki müşkilâtı da göz önünde tutarak, istihsal kapasitemizi, istihlâk hacmini türlü zaruri maddeler için dövize olan ihtiyaçlarımız yanında mahdut imkânlarımızı ve nihayet içinde bulunduğumuz şartlar karşısında Milli Savunmanın içtinap edilmez fevkalâde masraflarını inceden inceye tetkikten geçirmiş ve neticede **ölçülü bir fiyat zammını** ³ iltizam zaruretini hisseylemiştir.*

Aziz vatandaşlarımın şeker ihtiyaçlarını karşılayabilmek için ödeyecekleri farkın bize sağlamakta olacağını yukarıdanberi arz ve izaha çalışacağım bütün bu imkânları takdirde büyük bir anlayış göstereceklerine samimi olarak inanmaktayım.

---

² İthal şekerin paçal birim maliyeti: 43 krş/kg

³ Ölçülü zam % 60! 1942 yılında şeker fiyatının 120 kuruştan 500 kuruşa çıkarıldığı (% 316) hatırlanacak olursa % 60 oranında zam gerçekten “ölçülü”...